

Kainuun sekajäte lähtee polttoon Leppävirralle

Riikinvoima Oy:n Ekovoimalaitos valmistuu tänä kesänä Leppävirralle. Tällä hetkellä tehdään voimalaitoksella koepolttoja ja kainuulaisten sekajätteet lähtevät Leppävirralle ensi joulukuussa, jolloin myös varsinainen toiminta voimalaitoksessa alkaa. Käsitteenä sekajäte on hankala käsite, sillä se voidaan käsittää jätteeksi, johon voi laittaa kaikenlaista jätettä. Näin ei kuitenkaan ole. Oikein lajiteltu sekajäte on kuivaa jätettä. Sen seassa ei saa olla biojätettä, eikä myöskään metallia, lasia, vaarallista jätettä eikä sähkölaitteita. Kosteaa biojäte aiheuttaa korroosiotaitteistossa ja alentaa myös polton lämpöarvoa. Aivan turhaa on myös polttaa metallia ja lasia tai sähkölaitteita, puhumattakaan vaarallisesta jätteestä. Biojätteelle oikea paikka on kotipihaan kompostori tai erilliskerättävälle biojätteelle Majasaaren jätekeskus. Muille edellä mainituille jätteille on olemassa keräyspisteitä, joiden kautta ne pääsevät hyötykäyttöön tai asianmukaisesti hävitettäväksi.

Kainuusta Leppävirralle lähtee polttoon vuosittain 8 miljoonaa kiloa sekajätettä. Tuon määrän kuljettaminen 250 km päähän on kallista, joten voisi toivoa, että täältä lähtevä jäte olisi oikein lajiteltua ja polttoon soveltuvaa sekajätettä. Teimme Ekokymppissä sekajätteen koostumustutkimukset joulukuussa 2014 ja elokuussa 2015 Kajaanin ja Sotkamon alueilta otetuista sekajätteenäytteistä. Kummassakin tutkimuksessa biojätteen osuus sekajätteen painosta oli 33 %. Ekokymppin jätehuoltomääräysten (2006) mukaan biojäte pitää lajitella kaikissa kiinteistöissä erikseen sekajätteestä, joten biojätteen määrä oli aika suuri. Tosin muuallakin Suomessa on saatu samanlaisia tuloksia, mutta se ei anna oikeutusta jatkaa samalla tavalla. Polttoon lähtevän sekajätteen joukossa olevan biojätteen osuus olisi tutkimuksiin nojaten noin 2,6 miljoonaa kiloa. Olemme laskeneet, että jos biojäte saataisiin pois sekajätteen seasta, kainuulaisten säästäisivät lähes 300 000 euroa vuodessa. Muita polttoon soveltumattomia jätteitä oli tutkimusten mukaan keskimäärin 9 %. Yhteensä ei-toivottuja jätteitä oli keskimäärin 42 % sekajätepuskien painosta. Se tekee noin 3,36 miljoonan kilon jätteen turhaa kuljettamista Leppävirralle vuodessa.

Jätteen lajittelu ei ole pikku asia

Kehottaminen jätteen lajitteluun ei ole kiusaamista, vaan taustalla on isoja asioita. Jätteet lajitellaan siksi, että ne saadaan kiertoon

eli jollakin tavalla hyödynnettyä. Paras tapa on se, ettei jätettä synny ollenkaan, mutta tällä hetkellä jätteen määrä, ikävä kyllä, koko ajan kasvaa. Hyvä olisi, jos jätettä voisi käyttää uudestaan, josta hyvänä esimerkkinä ovat kirpputorit. Tärkeää on myös jätteen uusiokäyttö. Metallin-, kartongin- ja paperinkeräys sekä lasipakkausten keräys tuottavat koko ajan uutta raaka-ainetta teollisuudelle. Jätteen kierrätys tuottaa myös uusia innovaatioita ja kiertotalous pääsee kunnolla vauhtiin. Se tulee varmasti hyödyttämään myös kainuulaisia. Jätteen suuren määrän vuoksi on myös pakko polttaa jätettä, jolloin materia harmittavasti häviää, mutta tulokseen saadaan energiaa ja lämpöä. Kaatopaikat ovat historiaa. Moni ymmärtää sen, että jätteen lajittelun myötä saamme luonnonvaroja uudelleen käyttöön, koska niiden määrä on luonnossa rajallinen. Moni ymmärtää myös sen, että omat sotkut pitää myös pystyä itse siivoamaan.

Missä vika, ettei lajittelu onnistu?

Neljä huoneistoa käsittävien tai sitä suurempien taloyhtiöiden velvollisuutena on laittaa jätekatokseen vähintäänkin seka-, bio- ja energiajäteastiat. Usein taloyhtiöissä kerätään lisäksi paperia ja kartonkia. Jätekatokset ovatkin usein siistejä ja asianmukaisia. Silti lajittelu usein takkuu. Kaikki asukkaat eivät tunnu tietävän, että sekajäte on kalliimpi jäte kuin energiajäte ja taas energiajäte kalliimpi kuin kartonki. Paperinkeräys on maksutonta taloyhtiölle. Biojäte ei ole halvimmasta päästä, mutta sekajätteen seassa se tulee kyllä kalliiksi. Sekajätteen hinta sisältää myös jäteveroa, jota muissa jätelajeissa ei ole.

Mistä sitten johtuu, että kaikki asukkaat eivät lajittele jätteitään? Usein kuulee moittittavan nuoria, ulkomaalaisia, välinpitämättö-

miä tai laiskoja asukkaita. Monen mielestä taas vuokralaiset tai iäkkäät asukkaat eivät lajittele oikein. Lajittelevatko talon pitkäaikaiset asukkaat tarkemmin? Onko miesten ja naisten välillä eroja? Onko kyse ajan puutteesta, lajittelevatko kiireisiä vuosia elävät lapsiperheet jätteensä? Ovatko vuokranantajat vastuussa lajittelusta vai onko vastuu kokonaan vuokralaisella? Kenen vastuulla jäteasiat oikeastaan ovat taloyhtiössä? Minkälaiset lajitteluohjeet taloyhtiö antaa asukkaille? Mikä on isännöitsijätoimiston vastuu? Taloyhtiöiden vuosikokoukset eivät ole kovin suosittuja, vaikka oman talon asiat pitäisi kaiken järjen mukaan kiinnostaa asukkaita. Tiedottaminen isännöitsijän, taloyhtiön hallituksen, asukkaiden, jäteurakoitsijan, vuokranantajien ja kiinteistöhuollon välillä voi myös takkuilla. Onko kyse yksinkertaisesti vain siitä, että keittiön jäteastiat eivät vastaa jätekatoksen astioita? Ovatko jätekatoksen kyltit ajanmukaiset? Onko kyse tiedon puutteesta? Ekokymppin neuvonnan ongelmana on se, että neuvontatilaisuuteen saapuu vain sellaisia asukkaita, jotka lajittelevat hyvin jätteensä. Tietoa on tarjolla, mutta onko kaikilla tietokonetta ja nettiyhteyttä? Tosin meille Ekokymppiin voi aina myös soittaa. Pitäisikö palata vanhaan talonmies-systeemiin, jossa talonmies ohjaisi (piiharjan avulla) asukkaita, jotka eivät lajittele jätteitään? Mitä jos jokainen joutuisi itse maksamaan roskapusista sen oikean hinnan, kuten Keski-Euroopassa on tapana? Ehkä sitten oivallettaisiin, mitä väärä lajittelu maksaa taloyhtiölle ja isommassa mittakaavassa yhteiskunnalle. Ehkä me vain olemme sen verran varakasta kansaa, että euroja voi laittaa roskiin. Säästäminen on monelle kirasana, kuluttaminen on niin kivaa.

Ekokymppi on parhaillaan toteuttamassa taloyhtiötutkimusta, jonka tarkoituksena on selvittää neljän kajaanilaisen taloyh-

tiön jätehuoltoa ja siihen liittyviä ongelmia sekajätteen lajittelussa. Taloissa on yhteensä 82 asuntoa ja 142 asukasta. Taloissa asuu sekä asunnon omistajia että vuokralaisia. Jokaisen taloyhtiön jätekatoksessa on ainakin yhdet seka-, bio- ja energiajäteastiat (energiajäte = palava jäte) sekä paperinkeräys. Kahdessa taloyhtiössä on kartonginkeräysastia ja kahdessa pahvinkeräys (Pahvi-Paavo). Teemme taloissa kartoituksia asuntojen jäteastioista ja lisäksi teemme kyselyjä lajittelusta. Otamme yhteyttä myös vuokranantajiin, isännöitsijöihin sekä jäteurakoitsijoihin.

Olemme tehneet ensimmäiset sekajätteen koostumustutkimukset taloihin. Haimme sekajäteastioiden sisällöt edellisenä iltana ennen niiden oikeaa hakupäivää. Jokaisen jäteastian hakuväli oli vähintään yksi viikko. Lajittelimme sekajätepuskien sisällöt niin kuin ne olisi pitänyt alun perin

lajitella. Lajittelimme sekajätteet 10:een eri jätelajiin, jotka olivat: oikein lajiteltu sekajäte, biojäte, energiajäte, paperi, kartonki, metalli, pakkauslasi, muu lasi, vaarallinen jäte ja sähkölaitteet. Yhteensä lajittelimme 126,36 kg sekajätettä. Ilahduttavaa oli huomata, että oikein lajiteltua ja polttoon soveltuvaa sekajätettä oli kuitenkin 67,4 kg eli aika paljon. Sekajätteen polttoon soveltumattomaa jätettä eli biojätettä, metallia, pakkauslasia, muuta lasia, vaarallista jätettä ja sähkölaitteita oli 36 kg. Näille kaikille löytyy järkevämpi paikka kuin sekajäte. Loput 22,96 kg olivat energiajätettä, paperia ja kartonkia, jotka soveltuvat polttoon, mutta ovat hyödyllisempiä kierrätettynä uusiksi tuotteiksi.

Sekajätteen koostumustutkimuksessa, eikä koko taloyhtiötutkimuksessa ole tarkoitus vertailla taloyhtiöitä keskenään, sillä niin erilaisia taloyhtiöitä tarkemmin katseltuna ovat. Jokaiselle taloyhtiölle tehdään oma raportti, mutta joitakin yleisiä huomioita sekajätteen koostumuksista voidaan kuitenkin tehdä myöhemmin. Tarkoituksena on tulosten perusteella tehdä laskelmia mahdollisista säästöistä, ja tehdä kehittämishetkiksi taloyhtiöiden jätehuoltoon. Lisäksi asukkaita neuvotaan jätteen lajittelussa. Tarkoituksena on lopuksi tehdä malli, jonka avulla myös muita taloyhtiöitä neuvotaan jätehuollon kehittämisessä. Tutkimus valmistuu vuoden 2016 loppuun mennessä.

Anu Koskela
neuvoja, Ekokymppi

